

**मागासवर्गीयांसाठी आरक्षित ठेवलेल्या
पदांवर अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देतांना
करावयाच्या कार्यवाहीबाबत**

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग,

शासन परिपत्रक क्रमांक : अकंपा-१०१०/प्र.क्र.२४४/आठ,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,

दिनांक : १३.१०.२०१०

वाचा : शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : अकंपा-१००४/प्र.क्र.५१/आठ,
दिनांक २२.०८.२००५,
शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : अकंपा-१००७/प्र.क्र.१८१/०७/आठ,
दिनांक ०१.०१.२००८,
शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : अकंपा-१००७/१२९५/
प्र.क्र.१८१/आठ, दिनांक २३.०४.२००८,
शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : अकंपा-१००९/८२६/
प्र.क्र.२०१/आठ, दिनांक ०५.०२.२०१०,
शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : अकंपा-१०१०/६७/
प्र.क्र.४१/१०/आठ, दिनांक १५.०५.२०१०.

परिपत्रक :

शासन सेवेत असताना दिवंगत झालेल्या गट 'क' व गट 'ड' च्या पात्र कुटुंबियांना गट 'क' व 'ड' मधील पदांवर त्यांची शैक्षणिक अर्हता विचारात घेऊन अनुकंपा नियुक्ती देण्याची तरतूद दि. २२.०८.२००५ च्या शासन निर्णयान्वये अंमलात आली आहे. तसेच अशी नियुक्ती देण्यासाठी संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडे व संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकाऱ्यांकडे अशी दुहेरी प्रतीक्षासूची ठेवण्याचे निर्देशही वरील शासन निर्णयान्वये देण्यात आले आहेत. शासनाचा दि. २२.०८.२००५ चा शासन निर्णय अंमलात येण्यापूर्वी म्हणजेच दि. २२.०८.२००५ पूर्वीच्या प्रतीक्षासूचीवरील उमेदवारांची मोठी संख्या व अनुकंपा नियुक्तीस होणारा प्रशासकीय विलंब विचारात घेऊन दि.२३.०४.२००८ च्या शासन निर्णयान्वये दि. २२.०८.२००५ पूर्वीच्या प्रतीक्षासूचीवरील सर्व उमेदवारांना पहिल्या वर्षी ५०%, दुसऱ्या वर्षी २५% व तिसऱ्या वर्षी २५% याप्रमाणे तीन टप्प्यांत नियुक्ती देण्याचे शासनाचे आदेश आहेत.

अनुकंपा नियुक्ती देण्यासाठी वर्षभरात रिक्त होणाऱ्या पदांच्या ५% पदे अनुज्ञेय असून, शासनाच्या दि.१३.०६.२००३ च्या शासन निर्णयान्वये अनुकंपा नियुक्ती करताना मागास वर्ग / अमागासवर्ग असा भेदाभेद न करता प्रतीक्षासूचीवरील ज्येष्ठतेनुसार नियुक्ती देण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. सामान्य प्रशासन विभागाच्या दि. २३.०४.२००८ च्या शासन निर्णयान्वये दि. २२.०८.२००५ पूर्वीच्या प्रतीक्षासूचीवरील उमेदवारांना अनुकंपा नियुक्ती देण्यासाठी ५% ची अट नसल्याने, रिक्त पदांची माहिती पाठविणाऱ्या कार्यालयास, जिल्हाधिकाऱ्यांकडून प्रतीक्षासूचीवर उमेदवार उपलब्ध असल्यास रिक्त पदांइतक्याच उमेदवारांची शिफारस केली जाते. नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडून उपलब्ध सर्व रिक्त पदांची संख्या कळविली जात असल्याने त्यामध्ये काही पदे मागासवर्गीय प्रवर्गासाठी आरक्षित असण्याची शक्यता असते व अशा पदांसाठी जिल्हाधिकाऱ्यांकडून खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांची शिफारस केली गेल्यास नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांपुढे आरक्षित पदावर खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांची नियुक्ती करणे नियमानुकूल होईल किंवा कसे, असा प्रश्न उद्भवत असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. या संदर्भात महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा [अनुसूचित-जाती/अनुसूचित जमाती, निरधिसूचित जमाती (विमुक्त जाती), भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग आणि इतर मागासवर्गीयांसाठी आरक्षण] अधिनियम, २००१ मधील कलम ४ (१) मध्ये "अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, निरधिसूचित

जमाती (विमुक्त जाती), भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग आणि इतर मागासवर्ग यांच्या साठी राखून ठेवलेल्या जागा अशा जातीतील, जमातीतील, प्रवर्गातील किंवा वर्गातील नसलेल्या उमेदवारांद्वारे भरण्यात येणार नाहीत." अशी स्पष्ट तरतूद करण्यात आली आहे.

त्यामुळे वरील अधिनियमातील तरतूद तसेच अनुकंपा नियुक्ती देताना ती प्रतीक्षासूचीवरील ज्येष्ठताक्रमानुसारच देण्याची प्रचलित कार्यपद्धती इ. सर्व बाबींचा साकल्याने विचार करून आता अनुकंपा नियुक्तीसाठी असलेल्या प्रतीक्षासूचीवरील अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देण्यासाठी उमेदवारांची शिफारस करतांना जिल्हाधिकाऱ्यांनी तसेच नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करावी, असे सूचित करण्यात येत आहे :-

(अ) मागासवर्गीयांसाठी आरक्षित असलेल्या पदावर खुल्या प्रवर्गाच्या उमेदवाराची नियुक्ती करता येत नसल्याने, जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या अधिकारक्षेत्रातील नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडून रिक्त पदांची माहिती घेताना प्रत्येक रिक्त पद कोणत्या प्रवर्गासाठी आरक्षित आहे / अनारक्षित आहे याचीही माहिती घ्यावी. तदनंतर संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांनी / शिफारस करणाऱ्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी अशा पदावर अनुकंपा उमेदवारांची शिफारस करतांना मागासवर्गीयांसाठी आरक्षित असलेल्या रिक्त पदावर खुल्या प्रवर्गाच्या उमेदवाराची शिफारस केली जाणार नाही, याची दक्षता घ्यावी व असे आरक्षित पद आरक्षित प्रवर्गाचा उमेदवार उपलब्ध होईपर्यंत रिक्त ठेवावे.

(ब) प्रतीक्षासूचीत कनिष्ठ क्रमांकावर मागास प्रवर्गाचा उमेदवार असला तरी त्यास ज्येष्ठता क्रम डावलून खुल्या प्रवर्गाच्या ज्येष्ठ उमेदवारांना नियुक्ती देण्यापूर्वी आरक्षित पदावर नियुक्ती देता येणार नाही. खुल्या प्रवर्गाच्या उमेदवारांना नियुक्ती दिल्यानंतर जेव्हा आरक्षित प्रवर्गाच्या उमेदवाराचा प्रतीक्षासूचीतील ज्येष्ठतेनुसार नियुक्तीसाठी क्रम येईल तेव्हाच त्याची नियुक्ती आरक्षित पदावर करणे आवश्यक आहे. तथापि, मागासवर्गीय उमेदवारास प्रतीक्षासूचीवरील ज्येष्ठताक्रमानुसार अनुकंपा नियुक्ती देण्याच्या वेळी त्या उमेदवारांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाचे पद उपलब्ध नसले तरी त्यांना खुल्या प्रवर्गाच्या उपलब्ध पदावर नियुक्ती देण्यात यावी.

(क) सर्व नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या आस्थापनेवरील रिक्त पदांची माहिती जिल्हाधिकाऱ्यांना कळविताना त्यामधील आरक्षित पदे किती आहेत व ती कोणत्या प्रवर्गासाठी आरक्षित आहेत, याचा स्पष्ट उल्लेख करावा. त्याचप्रमाणे जिल्हाधिकाऱ्यांकडे त्यांच्या प्रतीक्षासूचीवर दाखल करण्यासाठी अनुकंपा उमेदवारांची नांवे पाठविताना त्यांचा प्रवर्ग न चुकता नमूद करावा.

सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी उपरोक्त निदेश त्यांच्या क्षेत्रीय स्तरावरील सर्व विभागप्रमुख / कार्यालय प्रमुख व सर्व नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांच्या निदर्शनास आणून त्याची काटेकोर अंमलबजावणी केली जाईल, याची दक्षता घ्यावी.

सदर शासन परिपत्रक शासनाच्या वेबसाईट क्र. www.maharashtra.gov.in वर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०१०१०१३१५५६३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(श्री. प्र. पाटील)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रती,

मा.राज्यपालांचे सचिव, मलबार हिल मुंबई,

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,

भा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

भा.मुख्य सचिव

सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव,

सर्व मंत्रालयीन विभाग,

*प्रबंधक मूळ शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई,

*प्रबंधक अपिल शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई,

*प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई

*सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने),

*प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय (विधानसभा) मुंबई,

*सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय, (विधान परिषद), मुंबई,

*सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई,

*महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई,

*महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई,

*महालेखापाल-१ (लेखा परीक्षा) मुंबई,

*महालेखापाल-२ (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र, नागपूर,

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,

निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,

मुख्य लेखा परीक्षक (निवासी लेखे), कोकण भवन, नवी मुंबई,

सर्व विभागीय आयुक्त

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.

निरनिराळ्या मंत्रालयीन विभागांच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख कार्यासन १६- ब / सा.प्र.वि.

सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने,

निवड नस्ती.

*पत्राद्वारे